

[Журнал "Стандарты и качество"](#)

Не проходить і дня, щоб у Росії не було виявлено неякісних продуктів харчування. У Китаї, перед яким ця проблема стоїть не менш гостро, восени 2010-го ухвалено страчувати винних у тяжких злочинах, пов'язаних з безпекою продуктів. У Європі та США, де безпекою раціону громадян стурбовані не менше, розстрілювати недобросовісних виробників не прийнято. Однак споживач там відчуває себе куди більш захищеним, ніж в Росії чи в Китаї.

За словами Олексія Єліна, доцента кафедри менеджменту Російської академії держслужби: "У Європі все працює з базового закону. У нас закон називається "Про захист прав споживача". У Європі цей закон називається "Про відповідальність виробника за виробництво неякісної продукції".

Стрижень західної системи - усілякі галузеві союзи, асоціації тощо, що об'єднують виробників продуктів харчування за галузевою, регіональною ознакою, за масштабом діяльності її учасників. Ці організації існують на внески членів. На ці гроші, зокрема, створюються інститути, які розробляють технології, системи менеджменту, системи контролю якості для своїх учасників. На ці ж гроші існують структури, що займаються маркетингом, вибиванням дотацій з державної казни і т.д. Але що найбільш важливо і немислимо для Росії - на ці ж гроші кожен галузевий союз містить власні наглядові органи, які контролюють якість і безпеку продукції, виробленої учасниками асоціації.

Якщо один з них порушує встановлені в організації правила гри, він з ганьбою виганяється. І це зрозуміло, "паршива вівця" підриває репутацію організації в цілому і кожного з її учасників в тому числі.

Репутація для західного виробника - це основний капітал. Саме тому і в США, і в ЄС, і в Австралії відгук продуктів з ринку - настільки ж звична історія, як і відкликання автомобілів. І це звичайна практика, яка ні в якому разі не лякає споживача, а навпаки, вселяє впевненість в систему. Зовсім недавно Coca-Cola відкликала з американського ринку більше 20 тисяч склянок зі своїм логотипом, після того як у складі фарби був виявлений канцерогенний кадмій. Держава в цих ситуаціях не байдужа - вона допомагає оповістити споживача про проблему і в найкоротші терміни вилучити неякісний товар з ринку.

"Органу, подібного Росспоживнагляду, в Європі не існує, - говорить Олексій Єлін. - Там вибудована ієрархія нормативів і функціональних структурних підрозділів, які є абсолютно незалежними. І витрачають свій час не за гроші, а саме на ту функцію, заради якої вони були створені. Їм хабар дати не можна, вони його просто не беруть. Тому що вони живуть, дякуючи своєму імені, своїй кваліфікації і своїй компетенції, а не на хабарах".

У західній системі держава - це регулятор ринку, посередник між споживачем і виробником. Одні держустанови розбирають скарги населення на дії виробника або якість продуктів, другі - контролюють імпортовані продукти, треті - стежать за маркуванням, які використовують виробники. Різні етикетки (біопродукти, без гмо і т.п.) можуть вводити споживача в оману. При цьому маркування повинно відповідати вмісту упаковки, на яку вона клеїться. Порушення жорстко присікаються. Так, у червні в Австралії на 433 тисячі доларів був оштрафований виробник бекону "Primo". На продукті було написано "Продукт Австралії". Однак, як з'ясувалося, бекон проводився з канадської свинини. Важливо, що кожен такий випадок надається максимальному розголосу.

Росія ж живе немов у задзеркаллі. У нас за якість і безпеку продуктів відповідає не виробник, а держава. "Саме поняття контролю в нас розуміється в якомусь "збоченому" вигляді, - каже Андрій Биканов, голова гільдії підприємств споживчого ринку та сфери послуг Московської ТПП. - Придумали і прийняті якісь нормативи та стандарти, які контролюються відповідними органами і не дають розвиватися бізнесу. Але якщо у тебе є зв'язки і гроші, то ти без праці минаєш ці стандарти і норми".

На Заході ці стандарти і норми розробляються і впроваджуються незалежними

інститутами. Деякі з них стають обов'язковими для всіх учасників ринку. Одна з таких систем - ХАССП. Без її впровадження неможливо виробляти продукти харчування ні в ЄС, ні в США, ні в багатьох інших країнах. У Росії теж впроваджують ХАССП, правда, виключно на добровільній основі. Навіть у такій проблемній галузі, як м'ясопереробка, з'явилося 10 підприємств, які сертифіковані за ХАССП у ВНДІ м'ясної промисловості. Один з них - м'ясокомбінат "Окраїна". Віталій Деледивка, керуючий директором комбінату, на питання, чи не хотів би він об'єднатися з колегами в асоціацію, щоб відстоювати свої інтереси, відповідає: "Для нас головна проблема - недовіра споживача. Ми беремо на себе підвищені зобов'язання, відмовившись, наприклад, від сухого молока, яєчного порошку, рідкого диму і т.п. І ми б з радістю об'єдналися з колегами, щоб боротися зі стереотипами, що вся ковбаса однаково погана, а всі її виробники однаково недобросовісні. Але сьогодні всі наші асоціації займаються лише агресивним лобіюванням свого продукту - не за рахунок його поліпшення, а за рахунок дискредитації конкурентів".

Західний ринок продуктів харчування живе за законами громадянського суспільства. Багато організацій виносять його цінності на свої прапори. Так, слоган американської Асоціації споживачів органічних продуктів: "Кампанія за здоров'я, справедливість, екологічну сталість, мир і демократію". Російські експерти висловлюють надію на те, що елементи громадянського суспільства зі вступом Росії до СОТ проникнуть і в нашу "харчовку". З цього моменту Росія змушена буде розпочати уніфікувати свою систему контролю із західною.

Джерело: Unipack.Ru